

Reportáž České televize „Studium na VŠ – trik, jak získat pobyt v ČR“, odvysílaná 22. května 2011 v Událostech, bohužel představuje zjednodušující a prvoplánově negativní pohled jak na studentskou migraci, tak na cizince a jejich pobyt v ČR vůbec. Člověk neznalý poměrů z reportáže lehce nabude dojmu, že získat studentské vízum či dlouhodobý pobyt je velmi jednoduché a že nyní do ČR touto cestou proudí davy cizinců, přičemž pravý účel jejich pobytu je úplně jiný, snad i nebezpečný.

Ve veřejnoprávním médiu bych čekala hlubší analýzu a vyváženější způsob referování, zejména o otázkách souvisejících s veřejným zájmem. Podpora studentské migrace (a to i z tzv. třetích zemí) je v našem zájmu - je-li jím také zvyšování konkurenceschopnosti naší země v evropském a světovém kontextu. Naše státní správa by si to měla rychle uvědomit a odpovídající signály vysílat i do médií. Namítá-li někdo, že cizinci z třetích zemí jsou rizikem pro bezpečnost, jedinou odpovědí na to je, že se tedy budeme muset naučit lépe rozlišovat.

V první řadě je třeba zdůraznit, že získání víza za účelem studia rozhodně není snadné - cizinec musí kromě potvrzení o studiu předložit řadu dalších dokumentů, včetně potvrzení, že disponuje nemalou částkou na pokrytí životních nákladů v ČR. Vstupní investice proto pro občana z třetích zemí skutečně není malá. Dále student musí uhradit celoroční zdravotní pojištění, ubytování, nemluvě o (případném) školném, dopravě a dalších nákladech. Získat vízum navíc konkrétně v případě studia na soukromé škole trvá nezdědka až čtyři měsíce (což je přibližně čtyřikrát více než ve většině zemí EU).

Bylo by také možná na místě zamyslet se nad tím, jak konkrétně cizinci studentské vízum „zneužívají“ – v reportáži se o tom příliš nedozvíme. Je problémem, že si potřebuje student při studiu přivydělávat? Z hlediska zákona je i toto zneužitím – zatímco v případě českých studentů je brigáda naprosto automatickou součástí studentského života a v mnohdy jednoduše nutností, cizinci tuto možnost nemají – přestože třeba studují stejný obor ve stejném režimu jako jejich čeští kolegové. V Čechách studující cizinec má navíc oproti českým kolegům zpravidla vyšší náklady a tak je potřeba přivýdělku ještě urgentnější.

Studium v ČR (jakožto země s evropským standardem vzdělávání) je pro občany třetích zemí stále atraktivní destinací. Nicméně - i díky zvyšujícím se možnostem - jich stále víc míří na prestižnější univerzity na západ od nás. Ve chvíli, kdy roste i počet českých studentů odcházejících studovat do zahraničí, by pokračování a prohloubení tohoto trendu nebyla pro ČR dobrá zpráva.

Zahraniční studenti se podílejí na vytváření multikulturního prostředí, které našim univerzitám už po mnohá desetiletí chybí. Univerzity byly a jsou již od svého vzniku centry výměny informací, setkávání idejí vytvářelo podhoubí pro vznik nových myšlenek, pro vědecký rozvoj. Dnes je mezinárodní spolupráce důležitější než kdy dříve. Cizinci přinášejí na naše univerzity konkurenci - a tu v našem vysoké školství dlouhodobě palčivě postrádáme. Měli bychom stát o to, aby cílem nadaných studentů z Gruzie, Ukrajiny i Ruska byla ČR. Přispívají totiž ke zvyšování kvality našich univerzit.

Proto je ale třeba přestat na cizince pohlížet jako na nebezpečné vetřelce. Bohužel, reportáž ČT používá rétoriku, která tento postoj podporuje. Veřejnoprávní médium by nemělo posilovat mediální stereotypy a deformovat tak veřejné mínění.

Marie Kavanová, vedoucí studijního oddělení CERGE-EI (Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK)

